

ПЕРСПЕКТИВНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОГРАМИ, ПРОЕКТИ ТА МОДЕЛІ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ З ІНОЗЕМНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ

Анотація. У статті розглянуто основні інноваційні проекти розвитку аграрних підприємств з іноземними інвестиціями. Висвітлено особливості розробки комплексних програм із залучення інвестицій як основи модернізації інвестиційної діяльності. Досліджено структуру джерел фінансування інноваційно-інвестиційних аграрних проектів у розрізі областей України. Зазначено світову практику функціонування стратегій державної інноваційної політики за кордоном.

Ключові слова: стратегії розвитку, інноваційні проекти, інноваційна політика, інвестиційні програми, підприємства з іноземними інвестиціями.

Summary. The article deals with the main innovative projects of development of agrarian enterprises with foreign investments. The peculiarities of developing comprehensive programs to attract investment as the basis of modernization investments. The structure of financing sources of innovation and investment projects in the context of agrarian regions of Ukraine. The noted world practice of functioning of the strategies of state innovation policy abroad.

Key words: strategy development, innovation projects, innovation policy, investment programs, companies with foreign investments.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання в агросфері України здійснюється процес модернізації агроформувань. Однак останнім часом намітилась тенденція, пов'язана з великим розривом у соціально-економічному розвитку великих агрокорпорацій та інших підприємств. У зв'язку з цим однією із найбільш актуальних проблем є модернізація інноваційної та інвестиційної стратегії, створення сприятливого інвестиційного клімату, активізація інноваційної та інвестиційної діяльності всіх суб'єктів господарювання.

Інноваційно-інвестиційна привабливість аграрної сфери — це наявність потенціалу, тобто наявність всіх видів ресурсів, які можуть бути використані для досягнення цілей розвитку аграрних підприємств. Вона залежить від усіх показників, що характеризують фінансовий стан підприємств, їх ресурсного потенціалу та інвестиційного клімату країни. Таким чином, дослідження аграрних стратегій розвитку, міжнародної та вітчизняної інвестиційно-інноваційної політики та інвестиційних програм аграрної сфери дозволять визначати інноваційно-інвестиційні перспективи аграрних підприємств з іноземними інвестиціями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні основи інноваційно-інвестиційного розвитку аграрної сфери економіки України змістовно наведені в роботах Б. Данилишина, Л. Дейнеко, М. Коденської, М. Кропивка, М. Малика, Л. Мармуль, Н. Рунчевої, П. Саблука.

Незважаючи на велику кількість публікацій, статей та інших наукових робіт, присвячених інноваційному розвитку аграрної сфери країни, дослідження перспективних інноваційно-інвестиційних програм та проектів розвитку аграрних підприємств з іноземними інвестиціями потребує їх поглибленого вивчення.

Метою статті є виявлення найбільш перспективних інноваційних програм та проектів розвитку аграрних підприємств з іноземними інвестиціями на сучасному етапі розвитку агросфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. Організаційно-економічний механізм розвитку інноваційної діяльності аграрних підприємств з іноземними інвестиціями включає:

— стратегічне управління інноваціями, спрямоване на розробку заходів, програм, проектів досягнення намічених цілей, виходячи з потенціалу венчурних можливостей, виробничого потенціалу

© В. С. Петренко, 2018

Бібліографія ДСТУ:

Петренко В. С. Перспективні інноваційні програми, проекти та моделі розвитку аграрних підприємств з іноземними інвестиціями / В. С. Петренко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. — 2018. — № 1 (41). — С. 44–51.

References (APA):

Petrenko, V. S. (2018). *Perspektyvni innovatsiini prohramy, proekty ta modeli rozvytku ahrarynykh pidpriumstv z inozemnymy investytsiyamy* [Promising innovative programs, projects and models for the development of agricultural enterprises with foreign investments]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*, 1 (41), 44–51 (in Ukr.).

лу підприємств, зовнішніх і внутрішніх факторів, потреб споживачів у нововведеннях;

— планування інновацій, що включає інструментарій, правила, інформацію і процеси, спрямовані на досягнення кінцевих цілей;

— підтримку і стимулювання інноваційної підприємницької діяльності;

— систему фінансування інноваційних процесів, що включає багатоканальні джерела надходження фінансових ресурсів, принципи вкладення акумульованих коштів, механізм контролю за використанням інвестицій, їх зворотність і оцінку ефективності інноваційно-інвестиційних проектів;

— оподаткування організацій, що розробляють і освоюють нововведення, страхування інноваційних ризиків;

— стратегічний і тактичний інноваційний маркетинг, спрямований на підтримку конкурентоспроможності суб'єкта господарювання і освоєння нових ринків збуту;

— ціноутворення на інноваційну продукцію (роботи, послуги) [1, с. 62].

Складність агропромислового виробництва та його специфіка визначають своєрідність підходів і методів управління інноваційною діяльністю, сполучення різних типів інновацій, посилення ролі держави у стимулюванні інновацій. Варто підкреслити, що особливості сільськогосподарського виробництва характеризуються високим рівнем ризиків інноваційних процесів. Ризик фінансування науково-виробничих результатів, ризик часового розриву між витратами і результатами, невизначеність попиту на інноваційну продукцію не зацікавляють приватних інвесторів, тим більше іноземних, вкладати капітал у реалізацію стратегій інноваційного розвитку сільського господарства.

З метою зміни такого ставлення на рівні власників необхідно розуміти інноваційно-інвестиційну діяльність як системи з певними властивостями та враховувати їх. Так, це поліструктурність системи інвестиційного забезпечення інновацій у аграрних підприємствах з іноземними інвестиціями, яка заснована на взаємопереплетеннях різнорівневих систем і підсистем. Наступне — це емерджентність системи, яка виражається у взаємному впливі змін елементів. На нашу думку, система інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств з іноземними інвестиціями має являти собою сукупність пов'язаних між собою центрів відповідальності інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку інтегруючої фінансово-промислової групи і залучених до неї агропромислових підприємств, які відтворюють оптимальні інвестиційні грошові потоки, спрямовані на реалізацію інновацій, і здійснюють генеруючий синергетичний ефект [2].

Аналіз сучасних тенденцій розвитку світового агропромислового виробництва дозволяє зробити висновок, що сутністю аграрної сфери є інтеграція взаємозалежних видів і підвидів економічної діяльності в галузях сільськогосподарського і промислового виробництва, пов'язаних між собою технічно, технологічно, економічно, фінансово й організаційно на основі державної, приватної і змішаної форм власності різного територіального розміщення в інтересах виробництва на інноваційному обладнанні суспільно необхідного інноваційного кінцевого продукту за мінімальних витрат і максимальних фінансових результатів. Тоді формами аграрної сфери будуть різним чином структуровані суб'єкти господарювання, такі як агропромислове підприємство, агропромисловий комбінат, агропромислове об'єднання, корпорація, холдинг і фінансово-промислова група. Основні стратегії (напрями) їхнього інноваційного розвитку наведено на рис. 1.

Аналіз світової практики функціонування аграрної сфери показує, що важливою умовою інноваційного розвитку є формування міжнародного ринку інноваційних технологій. Це забезпечує прискорення інноваційних процесів, про що свідчить досвід найбільш розвинених країн. При формуванні стратегії інноваційної діяльності принципово важливим є вибір визначального вектору державної політики. За кордоном склалися і реалізуються різні стратегії, організаційно-економічні елементи, які формують і стимулюють інноваційну політику держави (табл. 1).

Найбільшого поширення за кордоном одержала державна політика, яка базується на механізмах фінансової підтримки науково-дослідної й дослідно-конструкторської роботи (НДДКР) державою, інвестиційними фондами, приватним агробізнесом тощо, а також на дотриманні прав на об'єкти інтелектуальної власності. Особливість американської структури управління науково-технічним прогресом (НТП) — тісна взаємодія держави і приватного бізнесу, значна частина змішаних організацій фінансується з державних і приватних джерел. У США держава робить значний внесок у розвиток аграрної науки — близько 1 млрд. дол. на рік. Ці кошти складаються із коштів федерального бюджету (менше половини) і коштів бюджетів штатів.

Проте найбільш активну роль в інноваційному прориві індустріально розвинених країн відіграє внутрішньофірмова наука, інтегрована в реальний сектор економіки. У таких країнах ЄС, як Велика Британія, Франція, Чехія, Австрія, Бельгія і Німеччина на її частку доводиться 62,0–70,0 % загальних витрат на науку; у США — 70,0 %, Китаї — 71,0 %; Швеції, Японії та Ізраїлі — 75,0–77,0 %. Таким чином, дослідження

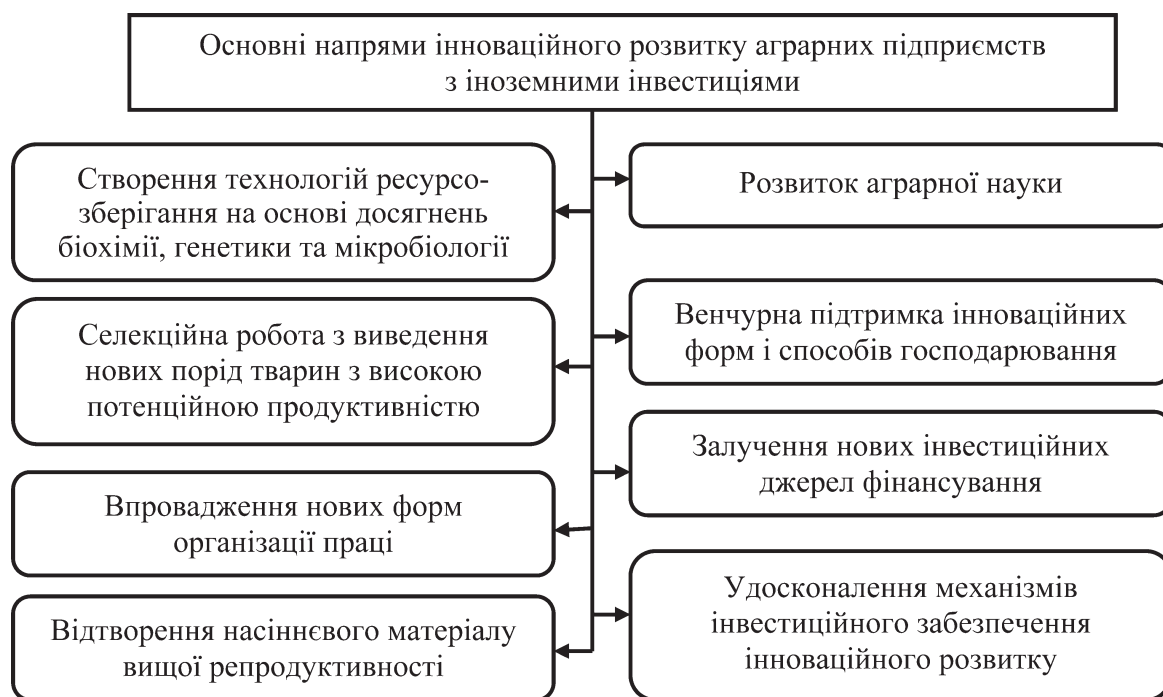

Рис. 1. Основні стратегії інноваційного розвитку аграрних підприємств з іноземними інвестиціями на перспективу (розроблено автором на основі [3, с. 53])

Таблиця 1

Стратегії державної інноваційної політики за кордоном (розроблено автором)

Напрями інноваційної політики	Основні організаційно-економічні елементи	Країни
Формування національної інноваційної системи	Реструктуризація державного сектору науки	Болгарія, Польща, Литва
	Інтеграція науки і освіти	Латвія, Естонія, Чехія
	Залучення малого і середнього бізнесу в інноваційну діяльність	Румунія, Чехія, Словаччина, Латвія, Естонія, Туреччина, Чилі
	Визначення пріоритетних експортних напрямів у галузях високих технологій	Чехія, Румунія, Чилі, Туреччина
Оптимізація структури національної інноваційної системи	Адаптація державної системи управління і планування до особливостей інноваційної системи	Японія, Норвегія, Індія, Чилі
	Оптимізація державного фінансування науки й інноваційної сфери	США, Франція, Велика Британія, Данія, Норвегія, Швеція, Австралія
	Розвиток фундаментальних досліджень	Велика Британія, Швеція, Словенія
Стимулювання інноваційної кооперації бізнесу й науки	Стимулювання зближення корпорацій, бізнесу і наукового сектору	США, Фінляндія
	Великі державні вкладення в науку та інноваційну сферу, залучення національного приватного капіталу	Ізраїль, Фінляндія
	Стимулювання інновації активності приватного сектору із залученням іноземних інвестицій в інноваційну сферу	Велика Британія, Ірландія, Китай, Малайзія, Індія, Ізраїль
	Стимулювання інноваційної ініціативи наукового сектору	Німеччина, Японія, Нова Зеландія, Данія
	Стимулювання ініціатив регіонів	Франція, Німеччина, Фінляндія
Налагодження внутрішніх інноваційних мереж	Створення особливих умов для утворення зв'язків у інноваційній сфері	США, Норвегія, Ірландія

ефективно поєднуються з аутсорсингом послуг наукових центрів та університетів. Цей розподіл дослідницьких зусиль дозволяє фірмам розвивати власний інноваційний потенціал, залишаючись при цьому в центрі потоків науково-технічної інформації [4, с. 197].

У основі всіх процесів управління науково-інноваційною діяльністю (НІД) лежить планування, хоча воно носить обмежений характер і нерозривно пов'язане з фінансуванням (бюджетуванням) або здійснюється паралельно. Набір методів і засобів державної політики, спрямованих на розвиток інноваційної активності, досить широкий, хоча її варіанти, рушійні сили й організаційні рішення в різних країнах мають свої особливості. У більшості країн здійснюється планування науково-технічної діяльності, спрямоване на усунення ризику дублювання робіт, урахування довгострокових міждисциплінарних досліджень, установлення деякого абсолютного рівня обсягів фінансування НДДКР із суспільних фондів (бюджету).

Одним із напрямків підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності аграрних підприємств з іноземними інвестиціями може стати розробка комплексних програм із залучення інвестицій як основа модернізації інвестиційної діяльності (рис. 2).

Вказана модель повинна містити у собі три основні складові: інвестиційна привабливість, управління інвестиційним процесом, заходи з поліпшення інвестиційного клімату. Кожен з наведених елементів має свій алгоритм із залучення інвестицій.

Однією з ключових умов досягнення стратегічних цілей, визначених у «Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року», є переведення його розвитку на інноваційну основу, невід'ємним компонентом якої є впровадження аграрними підприємствами інноваційних проектів і ефективного та результативного управління ними. Як справедливо зазначають науковці, необхідність впровадження інноваційних проектів як механізмів системного локального розвитку в рамках окремих аграрних підприємств посилюється наявністю організаційно-технологічних, виробничо-ресурсних, соціально-економічних, структурно-інформаційних проблем товаровиробників, що потребують нагального вирішення. Варто погодитися з тим, що ефективність реалізації інноваційних проектів у аграрних підприємствах насамперед залежить від правильності управлінських дій, обраної моделі управління та її успішного практичного впровадження [6, с. 30].

Характеризуючи стан і тенденції впровадження інноваційно-інвестиційних проектів у підприємствах аграрної сфери економіки України, слід зазначити, що до недавнього часу (2016 р.) були відсутні систематизовані інформаційно-аналітичні та/або статистичні дані, які б свідчили про сучасний стан і характер перебігу досліджуваних процесів. Проте останнім часом Департамент стратегії та економічного розвитку Міністерства аграрної політики та продовольства України здійснює на постійній основі щоквартальний моніторинг стану впровадження найбільш важ-

Рис. 2. Макет комплексної програми із залучення інвестицій (розроблено автором на основі [5])

ливих інвестиційних проектів на основі інформації департаментів агропромислового розвитку облдержадміністрацій. На підставі цього готується «Аналітична записка щодо впровадження найбільш важливих інвестиційних проектів, які реалізуються в агропромисловому комплексі регіонів станом на ...» [7, с. 24]. Так, за інформацією департаментів агропромислового розвитку облдержадміністрацій станом на 1 січня 2017 р. у аграрній сфері економіки України підприємства загалом

реалізували 380 інвестиційних проектів, що на 82 проекти (27,5 %) більше порівняно з відповідною датою 2016 р. Найбільшу кількість інноваційно-інвестиційних проектів впроваджують агроформування у: Львівській — 48 од. (+ 30 од., або у 2,6 раза більше порівняно з 2016 р.); Вінницькій — 45 од. (+ 3 од., або 7,1 %); Черкаській — 43 од. (+ 18 од., або 72,0 %); Полтавській — 40 од. (+ 31 од., або в 4,4 раза більше) та Херсонській — 39 од. (+ 4 од., або 11,4 %) областях (табл. 1).

Таблиця 2

Впровадження найбільш важливих інвестиційних проектів у аграрних підприємствах України на 01.01.2017 р. (розраховано й побудовано автором за даними Міністерства аграрної політики і продовольства України, 2017 р.)

Область	Загальна кількість проектів	Кошторисна вартість проектів*, млн. грн.	Джерела фінансування, млн. грн.**		Потреба в інвестиціях, млн. грн.	Сума освоєних інвестицій, млн. грн.
			власні кошти	залучені кошти		
Вінницька	45	10 898,0	7 058,0	3 840,0	0,0	6 564,4
Волинська	11	204,9	116,4	0,0	88,5	116,4
Дніпропетровська	9	362,0	165,9	5,1	191,0	48,1
Житомирська	14	921,9	879,9	33,0	9,0	722,7
Закарпатська	4	11,4	9,1	0,0	2,3	9,1
Запорізька	1	200,0	110,0	0,0	90,0	0,0
Івано-Франківська	4	266,5	232,5	5,0	29,0	104,9
Київська	8	617,4	327,4	290,0	0,0	210,9
Кіровоградська	29	435,0	429,5	1,5	4,0	233,4
Львівська	48	1 200,6	555,2	240,9	222,5	0,1
Миколаївська	20	615,1	106,7	26,8	481,5	8,2
Одеська	9	2 707,6	1 111,2	1 517,0	79,3	1 088,2
Полтавська	40	412,5	359,1	53,4	196,7	215,8
Рівненська	12	243,2	146,1	17,3	79,9	64,9
Сумська	4	2 271,1	2 229,1	0,0	42,0	404,3
Тернопільська	3	491,2	491,2	0,0	0,0	0,0
Харківська	4	221,9	125,5	86,4	10,0	37,8
Херсонська	39	2 610,2	1 875,6	61,5	673,1	1 722,9
Хмельницька	6	184,0	184,0	0,0	0,0	50,0
Черкаська	43	2 275,3	2 055,4	39,0	180,9	1 521,1
Чернівецька	23	423,3	329,7	59,5	31,0	141,8
Чернігівська	4	319,3	312,0	7,3	0,0	162,0
Усього	380	27 892,1	19 209,4	6 283,6	2 410,7	13 426,7

* Загальна кошторисна вартість не співпадає зі складниками фінансування через різні методологічні підходи.

** У сумі з валютою у гривневому еквіваленті згідно з офіційним курсом НБУ станом на 30.12.2016 р. (1 дол. США — 27,19 грн.; 1 євро — 28,42 грн.).

Загальна сума кошторисної вартості інвестиційних проектів становила майже 27,9 млрд. грн., з яких основним джерелом фінансування були власні кошти — 19,2 млрд. грн., або 68,8 %. Вартість інвестиційних проектів, що реалізуються у регіонах, коливається від 80,0 тис. грн. до 9,6 млрд. грн. У порівнянні з даними станом на 01.01.2016 р. загальна сума кошторисної вартості інвестиційних проектів зменшилась на 2,8 млрд. грн. Зокрема, власні та залучені кошти зменшились на 1,3 млрд. грн. і 0,7 млрд. грн. відповідно.

Крім того, зменшилась потреба в інвестиціях на 1,1 млрд. грн. [8, с. 206].

У агроформуваннях реалізовувалися, в основному, проекти, кошторисна вартість яких становила до 500,0 млн. грн. — 374 од., або 98,4 % від загальної кількості; від 500,0 млн. грн. до 1,0 млрд. грн. — 1 од., або 0,3 %, і понад 1,0 млрд. грн. — 5 од., або 1,3 %. Середня кошторисна вартість інвестиційного аграрного проекту, що реалізувався станом на 01.01.2017 р., у розрізі областей коливалась від 2,9 млн. грн. у Закарпатській області

до 576,8 млн. грн. у Сумській області за середнього значення цього показника в Україні на рівні 73,4 млн. грн. (рис. 3).

Провідними агроформуваннями із залучення інвестицій серед підприємств, які впроваджували інноваційно-інвестиційні проекти в сільськогос-

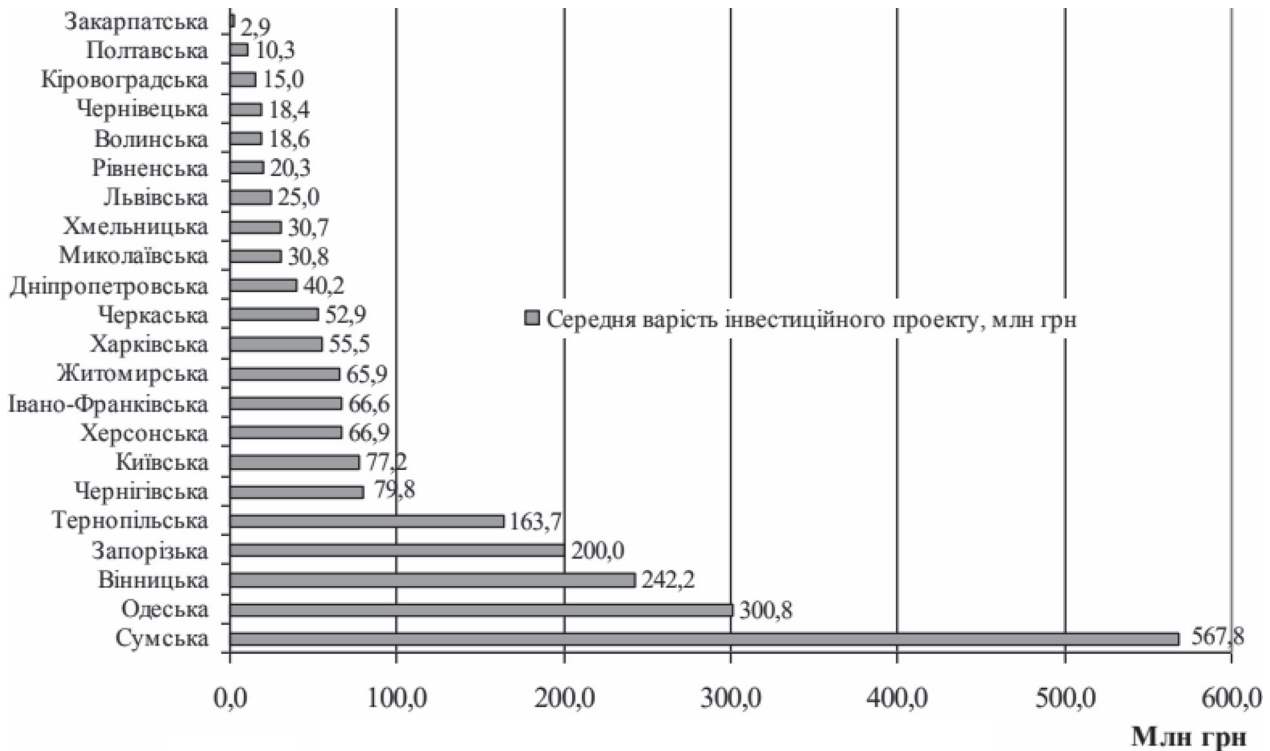

Рис. 3. Рейтинг аграрних підприємств областей України за середньою вартістю інноваційно-інвестиційних проектів станом на 01.01.2017 р. (розраховано й побудовано автором за даними Міністерства аграрної політики і продовольства України, 2017 р.)

подарське та агропромислове виробництво, розміщені у:

— Вінницькій області, де загальна вартість проектів становила майже 10,9 млрд. грн., з них 9,6 млрд. грн. — це будівництво сучасного птахокомплексу з виробничою потужністю 440 тис. т м'яса/рік;

— Одеській області — 2,7 млрд. грн., з них 2,5 млрд. грн. — розбудова зернового терміналу з можливістю зберігання 200,0 тис. т зерна та з річним відвантаженням 4,5 млн. т;

— Херсонській області — 2,6 млрд. грн., з них 1,7 млрд. грн. — у будівництво птахофабрики з утримання 2,5 млн. гол. молодняка птиці та 5,0 млн. гол. курей-несучок;

— Черкаській області — 2,3 млрд. грн., з них 1,3 млрд. грн. — будівництво племрепродуктора з виробництва інкубаційних яєць потужністю 320 млн. шт. яєць за рік;

— Сумській області — 2,3 млрд. грн., з них 2,2 млрд. грн. — розбудова елеватора та комплексу з виробництва комбікормів потужністю 300 тис. т. за рік [9].

Впровадження тільки згаданих п'яти найбільших інвестиційних проектів, за даними профільного міністерства, забезпечить робочими місцями понад 11,0 тис. осіб. Характеризуючи

структуру джерел фінансування інноваційно-інвестиційних аграрних проектів (рис. 4), варто зазначити, що, попри переважне домінування власних джерел у більшості підприємств регіонів, є й такі, де значну питому вагу займали залучені кошти. Зокрема, до них належать агроформування Одеської (57,7 %), Київської (47,0 %), Харківської (40,8 %), Вінницької (35,2 %) та Львівської (30,3 %) областей.

У Волинській, Закарпатській, Запорізькій і Сумській областях кошти для реалізації інвестиційних проектів не залучали, проте є потреба в інвестиціях у таких розмірах: відповідно 88,5 млн. грн., 2,3 млн. грн., 90,0 млн. грн. та 42,0 млн. грн. У Тернопільській і Хмельницькій областях інвестиційні проекти реалізуються агроформуваннями за рахунок власних коштів, не маючи потреби в додаткових інвестиціях. Найбільше освоєно інвестицій від загальної кошторисної вартості інвестиційних проектів у сільськогосподарських підприємствах Закарпатської — 80,0 %, Житомирської — 78,4 %, Черкаської — 66,9 %, Херсонської — 66,0 %, Вінницької — 60,2 %, Волинської — 56,8 %, Кіровоградської — 53,6 % областей. Водночас у Запорізькій і Тернопільській областях інвестиції не освоювали [10, с.97].

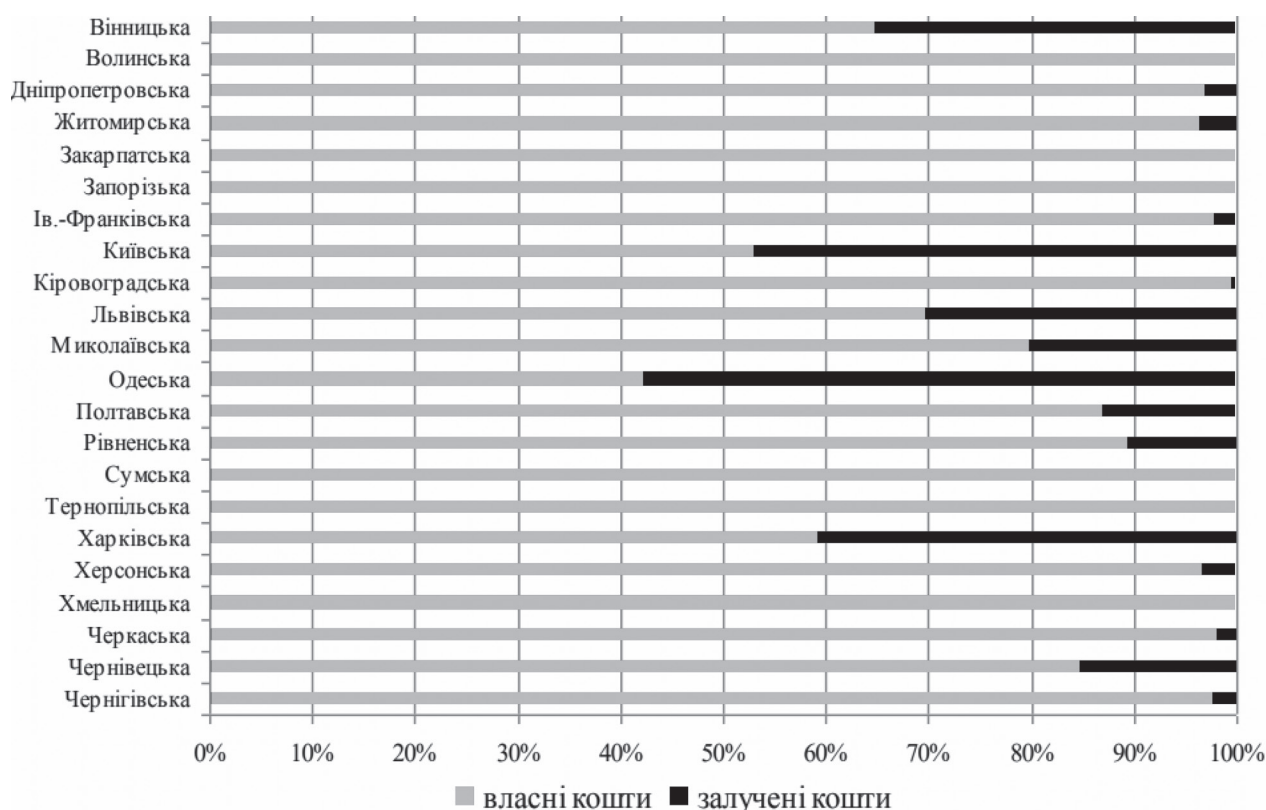

Рис. 4. Структура джерел фінансування інноваційно-інвестиційних аграрних проектів у розрізі областей України станом на 01.01.2017 р. (розраховано й побудовано автором за даними Міністерства аграрної політики і продовольства України, 2017 р.)

Найпоширенішими напрямками реалізації інноваційно-інвестиційних аграрних проектів у країні станом на 01.01.2017 р. були такі (будівництво або реконструкція): вирощування ВРХ — 89 од. (23,4 %), у т. ч. молочного напрямку 72 од. (18,9 %) та м'ясного — 17 од. (4,5 %); обробка, зберігання та переробка зерна й насіння — 73 од. (19,2 %); свинокомплекси — 62 од. (16,3 %); овоче- та плодосховища — 35 од. (9,2 %); птахокомплекси — 23 од. (6,1 %); багаторічні насадження — 13 од. (3,4 %); краплинне зрошення — 13 од. (3,4 %); переробка сільськогосподарської сировини — 6 од. (1,6 %) та ін.

Висновок. Зростання обсягу інвестицій в агроформування, розмір яких наразі перевищив докризовий період, свідчить про поліпшення інвестиційної привабливості й позитивні очікування. Крім реальних інвестицій у фізичні активи, про поліпшення інвестиційного клімату також свідчать настрої інституційних інвесторів на фінансових ринках. Зокрема, наприкінці 2016 р. уперше із жовтня 2014 р. загальна ринкова вартість українських публічних аграрних акціонерних товариств перевищила 3,5 млрд. дол. США.

Найбільше інвестиційних проектів реалізовувалось у галузі скотарства, а також обробки, зберігання та переробки зерна й насіння. Зрозуміло, що кожен із реалізованих інвестиційних проектів може мати різний рівень інноваційнос-

ті, проте переважну більшість із них (можливо, і всі) можна визнати інноваційними, оскільки навряд чи сучасний інвестор буде вкладати кошти в несучасні технології. Позитивний тренд відновлення інвестиційних надходжень свідчить про поліпшення очікувань підприємств, що вже працюють. За умов продовження позитивних тенденцій можна очікувати на зростання частки іноземних інвестицій у країну. Отже, усе це свідчить про збільшення інвестиційних можливостей для впровадження інноваційних проектів аграрних підприємств України.

Література

1. Данилишин Б. М. Інвестиційна політика в Україні : [монографія] / Б. М. Данилишин, М. Х. Корецький, О. І. Дацій. — Донецьк : Юго-Восток, Лтд, 2006. — 62 с.
2. Рунчева Н. В. Формирование инновационных моделей корпоративного развития аграрного производства [Электронный ресурс] / Н. В. Рунчева // Progress in Economic Sciences. — Режим доступа : http://pne.pwz.pila.pl/DOI/11_R6oczNIK_Naukowy_IE_1-2014_Pychczewa.pdf.
3. Мармуть Л. О. Інвестування інноваційного розвитку харчових і переробних підприємств : [монографія] / Л. О. Мармуть, І. В. Ксьонжик. — Миколаїв, 2011. — 53 с.
4. Ширма В. В. Організація інноваційного забезпечення функціонування сільськогосподарських підприємств / В. В. Ширма // Економіка та управління АПК. — 2013. — № 10. — С. 197.

5. Коденська М. Ю. Інвестиційна складова аграрно-промислової інтеграції / М. Ю. Коденська, Ю. О. Нестерчук // Економіка АПК. — 2012. — № 12. — С. 49.

6. Кропивко М. Ф. Напрями реформування системи управління аграрним сектором в умовах децентралізації влади та розвитку євроінтеграційних процесів / М. Ф. Кропивко // Економіка АПК. — 2016. — № 6. — С. 26–36.

7. Кирилов Ю. Є. Формування ефективного організаційно-економічного механізму інвестування аграрного сектору економіки України / Ю. Є. Кирилов // Агросвіт. — 2015. — № 8. — С. 18–24.

8. Саблук П. Т. Інноваційна модель розвитку аграрного сектору економіки України та роль науки в її становленні / П. Т. Саблук // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. — 2011. — № 2. — С. 200–208.

9. Степаненко С. В. Інвестиційна привабливість регіонів та інноваційна політика в контексті сталого економічного зростання / С. В. Степаненко // Державне будівництво. — 2012. — № 2. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_2_26.

10. Дуброва Н. П. Державна політика у сфері інноваційного розвитку аграрного сектору України / Н. П. Дуброва, Л. С. Крючко // Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету. — 2015. — № 1. — 94–97.

References

1. Danylyshyn, V. M., Koretskyi, M. Kh., Datsii, O. I. (2006). *Investytsiyna polityka v Ukraini* [Investment Policy in Ukraine]. Donetsk, Yuhovostok Publ. (in Ukr.).

2. Runcheva, N. V. *Formyrovanye ynnovatsyonnykh modeley korporatyvnoho razvytyya ahrarnoho proyzvodstva* [Formation of innovative models of corporate development of agrarian production]. Progress in Economic Sciences. Retrieved from http://pne.pwsz.pila.pl/DOI/11_Rocznik_Naukowy_IE_12014_Pychczewa.pdf (in Russ.).

3. Marmul, L. O., Ksonzhyk, I. V. (2011). *Investuvannya innovatsiynoho rozvytku kharchovykh i pererobnykh pidpryyemstv* [Investing in innovation development of food and processing enterprises]. Mykolayiv (in Ukr.).

4. Shyrma, V. V. (2013). *Orhanizatsiia innovatsiynoho zabezpechennia funktsionuvannia silskohospodarskykh pidpryyemstv* [Organization of innovative support for the functioning of agricultural enterprises]. *Ekonomika ta upravlinnya APK*, 10, 197 (in Ukr.).

5. Kodenska, M. U., Nesterchuk, U. O. (2012). *Investytsiyna skladova ahrarno-promyslovyi intehtratsiyni* [Investment component of agrarian-industrial integration]. *Ekonomika APK*, 12, 49 (in Ukr.).

6. Kropyvko, M. F. (2016). *Napryamy reformuvannya systemy upravlinnya ahrarnym sektorom v umovakh detsentralizatsiyni vlady ta rozvytku yevrointehtratsiynnykh protsesiv* [Directions of reforming the system of management of the agrarian sector in the conditions of decentralization of power and development of European integration processes]. *Ekonomika APK*, 6, 26–36 (in Ukr.).

7. Kyrylov, Y. Y. (2015). *Formuvannya efektyvnoho orhanizatsiyno-ekonomichnoho mekhanizmu investuvannya ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy* [Formation of an Effective Organizational and Economic Mechanism for Investing in the Agrarian Sector of the Ukrainian Economy]. *Ahrosvit*, 8, 18–24 (in Ukr.).

8. Sabluk, P. T. (2011). *Innovatsiyna model rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy ta rol nauky v yiyi stanovlenni* [Innovative model of the agrarian sector development of Ukraine's economy and the role of science in its formation]. *Problemy innovatsiyno-investytsiynoho rozvytku*, 2, 200–208 (in Ukr.).

9. Stepanenko, S. V. (2012). *Investytsiyna pryvablyvist rehioniv ta innovatsiyna polityka v konteksti staloho ekonomichnoho zrostannya* [Investment attractiveness of the regions and innovation policy in the context of sustainable economic growth]. *Derzhavne budivnytstvo*, 2. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_2_26. (in Ukr.).

10. Dubrova, N. P., Kryuchko, L. S. (2015). *Derzhavna polityka u sferi innovatsiynoho rozvytku ahrarnoho sektoru Ukrainy* [State policy in the field of innovative development of the agrarian sector of Ukraine]. *Visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho ahrarno-ekonomichnoho universytetu*, 1, 94–97 (in Ukr.).